

7. Яценко Л. В. Гендерна освіта і виховання в сучасній середній школі / Я. Н. Яценко // Гендер: реалії та перспективи в українському суспільстві : [матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. (11–13 грудня 2003р.)]. – К. : ПЦ «Фоліант», 2003. – С. 154–156.

УДК 378.14

Гладюк Т. В., Гладюк М. М.

ЯКІСТЬ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ЗАГАЛЬНООСВІТНЬОЇ ШКОЛИ ДО ВИКЛАДАННЯ ПРИРОДНИЧИХ ДИСЦИПЛІН

В умовах реформування системи освіти України, оновлення змісту шкільної освіти, необхідності забезпечення реалізації компетентнісного підходу в навчанні школярів якість підготовки у вищих навчальних закладах майбутніх учителів загальноосвітньої школи є актуальною проблемою. Суспільство нині висуває нові вимоги до якості підготовки учителя. Сучасна загальноосвітня школа потребує творчого вчителя, який уміє креативно вирішувати різноманітні проблеми, гнучко адаптуватися в постійно мінливих ситуаціях сьогодення, самостійно долати проблеми, прагне професійного і особистісного самовдосконалення, бути конкурентним на ринку праці.

Проблемі якості вищої освіти присвячені дослідження О. Єсіної [1], В. Зайчука [2], І. Кінаш [3], М. Кісіль [4] та інших учених.

Мета статті – визначити шляхи забезпечення якості підготовки у ВНЗ майбутніх учителів до викладання природничих дисциплін у загальноосвітній школі.

Перед вищим навчальним закладом освіти стоїть завдання задовольняти існуючі і потенційні потреби загальноосвітньої школи і вимоги суспільства та особистості щодо підготовки висококваліфікованих фахівців.

Якість вищої освіти вчені розглядають з різних точок зору – поєднання властивостей і характеристик освітнього процесу або його результату; сукупностей якостей майбутнього фахівця, що відображає його професійну компетентність; чинників, що впливають на якість освітньої послуги.

У дослідженнях вчених зазначається, що якість підготовки фахівців у ВНЗ залежить від багатьох чинників: рівня загальноосвітньої підготовки абітурієнтів, якості освітніх програм підготовки і навчально-виховного процесу у вищій школі, професорсько-викладацького складу, готового до формування творчих учителів нового покоління, належної матеріально-технічної бази, застосування сучасних технологій навчання та інших.

Оновлення змісту шкільної природничої освіти потребує від учителя глибоких природничо-наукових знань. Вивчення природничих дисциплін у вищому педагогічному навчальному закладі ускладнюється низьким рівнем загальноосвітньої природничої підготовки абітурієнтів і не сформованістю вміння самостійно вчитися. Зокрема, аналіз результатів ЗНО у 2016 році показав, що середній бал з біології за шкалою 100-200 балів – 140,10; з хімії – 144,81; з географії – 140,65; з фізики – 137,41. Опитування першокурсників на хіміко-біологічному факультеті ТНПУ (майбутніх учителів хімії) та факультеті педагогіки та психології (майбутніх учителів початкової школи) показав, що студенти відчують труднощі у вивченні природничих дисциплін. Вони не вміють шукати інформацію, виділяти головне, аналізувати, узагальнювати, застосовувати знання на практиці.

Враховуючи вищезазначене, у ВНЗ здійснюється оновлення змісту природничих дисциплін і технологій навчання, які б стимулювали студентів до систематичної роботи, сприяли розвитку їх пізнавальної активності і самостійності, відповідальності за результати навчання. Наприклад, у навчальний план підготовки

вчителів початкової школи у Тернопільському національному педагогічному університеті імені Володимира Гнатюка, окрім обов'язкових дисциплін «Анатомія і фізіологія дітей з основами генетики», «Основи валеології, медичних знань та охорони здоров'я», «Основи природознавства», який інтегрує астрономічні, біологічні, географічні, екологічні знання, включено дисципліни за вибором: «Природа рідного краю, материків і океанів», «Етологія тварин», «Теоретичні основи вивчення об'єктів неживої природи у початковій школі».

З природничих дисциплін у ВНЗ здійснюють різні види контролю: поточний, модульний, підсумковий. Особлива увага приділяється поточному контролю, який організовує і спрямовує діяльність студента, дисциплінує, заставляє постійно готуватися до кожного заняття, вчасно виконувати усі завдання. Поєднання усного і письмового, комп'ютерного тестового контролів з природничих дисциплін дає можливість якомога точніше, повніше й об'єктивніше оцінити знання і вміння студента, з'ясувати обсяг матеріалу, який він засвоїв, виявити вміння, якими оволодів.

Зміни, що відбуваються у загальноосвітній школі, потребують від учителя, що викладає природничі дисципліни, вміння аналізувати навчальні програми; здійснювати порівняльний аналіз і обґрунтований вибір підручників; самостійно визначати кількість годин на вивчення тем чи розділів в межах загальної кількості годин, визначеною програмою навчального предмета; самостійно визначати теми проєктів та екскурсій або обирати з переліку рекомендованих, використовувати інтерактивні методи навчання, організовувати групові форми роботи.

Аналіз залікових уроків з природничих дисциплін студентів хіміко-біологічного факультету і факультету педагогіки і психології на педагогічній практиці показав, що майбутні вчителі не приділяють належної уваги проведенню лабораторних і практичних робіт, дослідів, відчувають труднощі в організації групових форм роботи, екскурсій, використанню інтерактивних методів та інформаційних засобів у навчанні учнів природничих дисциплін.

Відповідно до вищезазначеного, оновлюється зміст і технології вивчення методичних дисциплін, у навчальні плани підготовки вчителя вводяться методичні спецкурси за вибором. Зокрема, окрім обов'язкової методичної дисципліни «Методика навчання хімії» у навчальний план підготовки вчителів хімії у Тернопільському національному педагогічному університеті імені Володимира Гнатюка включено спецкурси – «Розв'язування розрахункових задач з хімії», «Техніка і методика шкільного хімічного експерименту».

Під технологією підготовки у ВНЗ майбутніх учителів до викладання природничих дисциплін у загальноосвітній школі ми розуміємо таку систему взаємодії викладачів і студентів, яка спрямована на реалізацію змісту, форм, методів і засобів навчання, що адекватні цілям природничої освіти, змісту майбутньої педагогічної діяльності і вимогам до професійно важливих якостей вчителя.

Особлива увага при вивченні методичних дисциплін приділяється формуванню у студентів умінь самостійно оволодівати знаннями, користуючись різними джерелами, їх осмислювати і закріплювати; аналізувати і узагальнювати передовий педагогічний досвід; застосовувати інтерактивні методи та інформаційні засоби у навчанні учнів природничих дисциплін; використовувати методи й форми навчання учнів, спрямовані на формування в них дослідницьких умінь.

Таким чином, розв'язання проблеми якості підготовки учителів до викладання природничих дисциплін у загальноосвітній школі здійснюється шляхом оновлення змісту природничої і методичної підготовки педагогів відповідно до змін у загальноосвітній школі, використання таких технологій навчання, які спрямовані на

формування у майбутніх фахівців прагнення до самоосвіти і самовдосконалення, розвиток творчого мислення, ініціативності, самостійності.

Література

1. Єсіна О. Г. Критерії оцінки якості підготовки сучасних фахівців / О. Г. Єсіна // Теорія та методика навчання фундаментальних дисциплін у вищій школі : збірник наукових праць. – Кривий Ріг: НМетАУ, 2012. – Вип. VII. – С. 84–90.

2. Зайчук В. О. Проблеми якості освіти: теоретичні і практичні аспекти / В. О. Зайчук // Проблеми якості освіти: теоретичні і практичні аспекти. – Матеріали методологічного семінару АПН України. 15 листопада 2006 р., Київ. – К.: СПД Богданова А. М., 2007. – С. 22–29.

3. Кінаш І. П. Якість освіти як результат, процес та освітня система / І. П. Кінаш // Науковий вісник НЛТУ України : збірник науково-технічних праць. – Львів : РВВ НЛТУ України. – 2011. – Вип. 21.5. – С. 363–368.

4. Кісіль М. В. Оцінка якості вищої освіти / Кісіль М. В. // Вища освіта України. – 2005. – № 4 (14). – С. 82–87.

УДК 37.01/.09

Глотова В. О.

TEACHER PROFESSIONAL DEVELOPMENT IN FINLAND

The project of the New Ukrainian School states that creative and responsible teachers, who are constantly working on their improvement, will be granted academic freedom. Teachers will be able to develop their own syllabi, select textbooks, methods, strategies, means and tools of education, and actively express their own professional thoughts. The nation will guarantee freedom from intervention into teachers' professional activity. [10] In order for this to be implemented effectively future teachers should be prepared to be more independent and have more practical skills.

The goal of this research is to identify how Finnish teacher training system manages to be one of the most effective in the world and to formulate the reason why some elements of this system may be implemented into Ukrainian teacher training program.

Teachers in Finland enjoy pedagogical autonomy in the classroom, are entrusted with considerable independence in the classroom, have decision-making authority as concerns school policy and management, are deeply involved in drafting the local curricula and in development work and have responsibility for the choice of textbooks and teaching methods. [3]

In Finland, teachers are required to have a master's degree with the exception of kindergarten teachers, whose qualification requirements include a bachelor's degree. In Finland, teacher education is a popular field of study, and higher education institutions are in a position to select the most well-suited and the most motivated applicants for their programmes. [9] These institutions select less than 10% of all the applicants. Finnish pre-service teacher education has successfully generated high quality teachers for the educational system. Finland has been a top-performing country in many international comparisons (OECD, 2003; 2010; 2014). [4]

Universities provide teacher education programs to different teacher categories, e.g., elementary teachers (grade levels 1-6), subject matter teachers for lower (grade levels 7-9) and upper secondary schools (grade levels 10-12), special needs teachers, study counselors for schools, and adult and vocational teachers. Study programs are not closed units, and students can design their own study plan according to the kind or kinds of formal qualifications (e.g., only elementary or secondary teachers' qualifications or both) they want to achieve. However, every teacher must fulfill basic criteria in the amount and quality of academic content knowledge and pedagogical studies with teaching practice. [4]